

MKN-10 – AKTUALIZACE 2018 A STRUKTUROVANÝ OBSAH KLASIFIKACE

Petra Przeczková, Dalibor Slovák, Miroslav Zvolský

Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, dále jen MKN, (v originále International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems) je publikace spravovaná Světovou zdravotnickou organizací (WHO), která kodifikuje systém označování a klasifikace lidských onemocnění, poruch, zdravotních problémů a dalších příznaků, situací či okolností.

Původně vznikla publikace v roce 1893 jako **Klasifikace příčin úmrtí** a jejím cílem bylo umožnit mezinárodní srovnání záznamů o úmrtích. WHO převzala odpovědnost za klasifikaci roku 1948 a počínaje šestou revizí klasifikace, o níž jednala v roce 1949 konference v Paříži, započala přeměna klasifikace v univerzální seznam diagnóz. Klasifikace se postupně stala všestrannou pomůckou např. pro řízení zdravotní politiky nebo při vykazování péče zdravotním pojišťovněm a obdobným platebním systémům. 43. plenární zasedání Světového zdravotnického shromáždění WHO se usneslo přijmout MKN ve znění desáté decenální revize s novým názvem „**Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů**“ (MKN-10) s účinností od 1. 1. 1993. V České republice probíhaly přípravy na použití MKN-10 ve spolupráci s řadou odborníků, včetně zástupců českých odborných společností, a klasifikace nabyla platnosti od roku 1994. V roce 2004 vydala WHO druhé aktualizované vydání MKN-10, na jehož základě vznikla druhá aktualizovaná verze českého vydání MKN-10, v roce 2016 pak vydala zatím poslední vydání, ze kterého vychází i aktualizovaná verze překladu MKN-10 pro rok 2018.

Přepřepávané verze klasifikace vycházejí zhruba s desetiletou frekvencí a odlišují se číslem uváděným za zkratkou MKN (například MKN-9, MKN-8 apod.). Pro nynější desátou revizi byl schválen aktualizací proces, který prodloužil její platnost dále za obvyklých deset let. Od roku 1996 jsou Světovou zdravotnickou organizací vydávány pravidelné roční aktualizace, přičemž změny s větším dopadem (přidání či zrušení kódu, přesun položky apod.) vycházejí jen jednou za tři roky (naposledy v roce 2016). V České republice bylo poslední tištěné vydání MKN-10 publikováno v roce 2008, neobsahovalo však Instrukční příručku, která byla publikována naposledy v roce 1996. Následně aktualizace v letech 2012, 2013, 2014 a 2017 byly zveřejněny pouze v elektronické podobě.

K 1. 1. 2018 vstoupila v ČR v platnost nová verze MKN-10, ve které došlo k rozsáhlým změnám ve všech třech svazcích. Tato verze obsahuje nejen aktualizace provedené na úrovni WHO v letech 2015–2017, ale také změny aplikované Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR). Vzhledem k tomu, že MKN-10 se snaží zachytit jazyk moderní medicíny a zároveň ho i zpětně ovlivňuje, musí být jejím smyslem i jazyková kultura. Ze strany ÚZIS ČR proto došlo nejen k opravě pravopisných, typografických a stylistických chyb, ale také k částečnému terminologickému sjednocení. Publikace je dostupná jak v tištěné, tak elektronické podobě. Veškeré elektronické podklady jsou k dispozici na webové stránce <http://www.uzis.cz/katalog/klasifikace/mkn>.

Struktura MKN-10

Komplexní publikace MKN-10 se skládá ze tří svazků, kterými jsou:

I. svazek – Tabelární část

Obsahuje hlavní klasifikaci rozdělenou do kapitol podle tělesných systému. Samostatné kódy daného bloku se poté dělí na úrovni třímístných a čtyřmístných položek. Klasifikace dále obsahuje patřičné a nepatřičné termíny, klasifikaci morfologie novotvarů, stručné seznamy pro tabelaci úmrtnosti a nemocnosti, definice a pravidla pro nomenklaturu.

II. svazek – Instrukční příručka

Samostatný svazek usnadňuje manipulaci s klasifikací. Obsahuje pravidla pro záznam a kódování nemocnosti a úmrtnosti, praktické aspekty používání klasifikace a speciální tabulační seznamy.

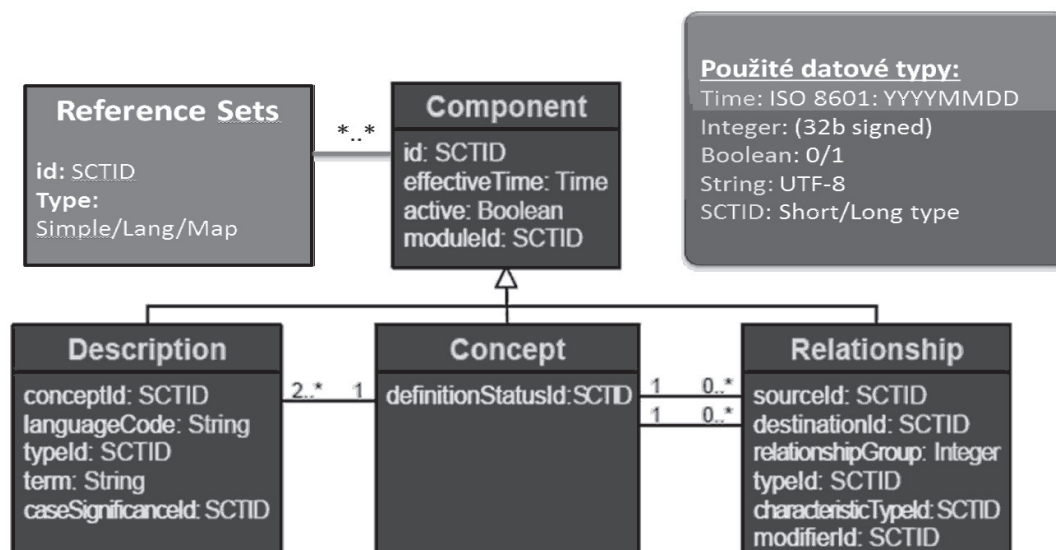
III. svazek – Abecední seznam.

Obsahuje abecední seznam položek s úvodem a rozšířeným návodem k používání.

Provedené změny v Tabelární části MKN-10 s platností od 1. 1. 2018

1 Nové a zrušené kódy

Na základě aktualizací ze strany WHO došlo k novému přidání nebo zrušení kódů. Je ale nanejvýš důležité upozornit, že v České republice není možné nově přidávané kódy použít pro účely vykazování hospitalizační péče do doby, než dojde k zapracování změn do klasifikace hospitalizačních případů. Pokud přesto

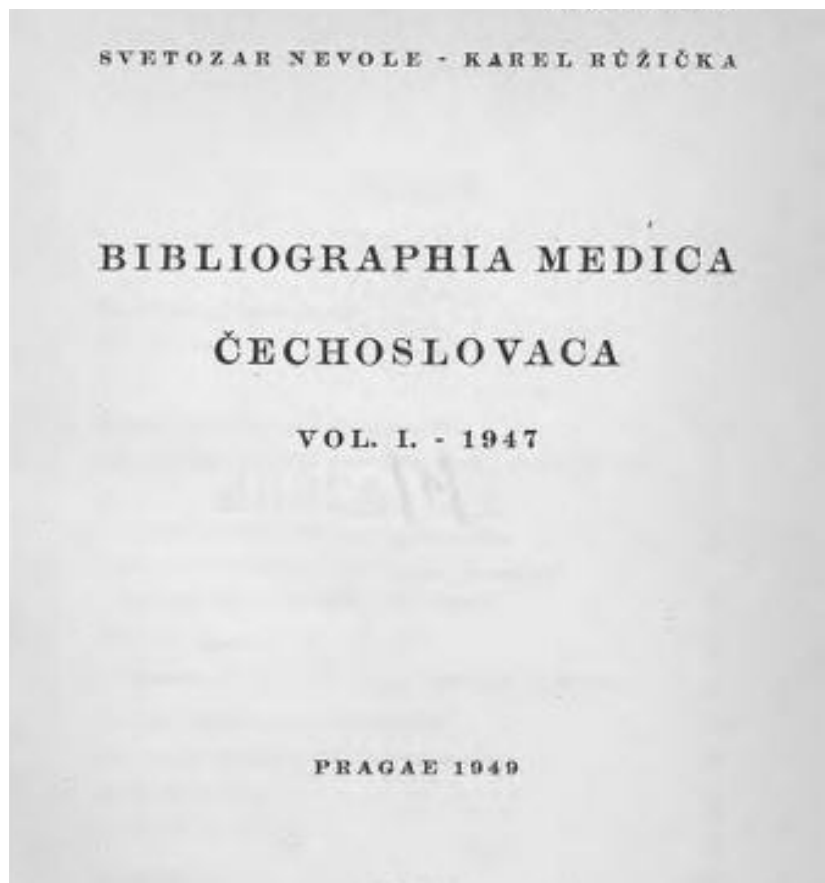
Obrázek 1

The diagram illustrates the mapping of a diagnosis from Hospital C to Hospital A via Hospital B. Hospital C's 'Diagnosis' window shows 'Suspected lung cancer'. Hospital B's 'Problem' window shows 'Lung cancer' and 'Suspected'. Hospital A's 'Condition' window shows 'Cancer', 'Lung', and 'Suspected'. Arrows indicate the flow of data from Hospital C to Hospital B, and from Hospital B to Hospital A.

Obrázek 2

*) Jest žalostné, jak nejen širší publikum, ale bohužel i samotní vědci se někdy dívají na knihovníka. Knihovnik je jim v knihovně asi tím, čím je řečneme ve škole — školník; anebo ani to ne. Prostě zřízenec sázející knihy do polic. Slyšeli jsme nedávno, jak se jeden učenec s úsměškem pozastavil nad tím, že knihovníci potřebují chodit do té své školy dva roky! Když mají i jinak skutečně vzdělání lidé

Obrázek 3

Obrázek 3

dojde ze strany poskytovatele zdravotních služeb k jejich vykázání, případ se může zařadit do chybové DRG skupiny 99990. Z tohoto důvodu jsou v Tabelární části pro lepší orientaci nově přidané kódy vyznačeny symbolem ► a odkazem na stránku 24, kde je toto upozornění na omezení v použití uvedeno.

Pro příklad si dovoluujeme uvést některé nově přidané a zrušené kódy:

Příklady zrušených kódů	Příklady nově přidaných kódů
A90 Dengue [klasická forma dengue]	G23.3 Mnohočetná systémová atrofie, typ s převažujícím mozečkovým syndromem [MSA-C]
G90.3 Multisystémová degenerace	G83.5 Syndrom uzamčení (locked-in syndrom)
Z22.5 Přenašeč (nosič) virové hepatitidy	L98.7 Nadměra a nadbytek kůže a podkožní tkáň

Tabulka 1

2 Terminologické změny, opravy typografické a pravopisné

V rámci aktualizací ze strany ÚZIS byla odstraněna řada typografických a pravopisných chyb. Všechny tyto změny v používané terminologii byly konzultovány s expertem na medicínskou terminologii a obvykle i s lékařem z daného oboru. Vzhledem k tomu, že úplné sjednocení terminologie by mělo velký dopad na používání klasifikace v praxi, jsou komplexní změny plánované až v rámci překladu MKN-11. K vyjasnění a zpřesnění došlo přibližně v padesáti terminologických otázkách, např. respirační – dechový – dýchací. Celkově pak bylo provedeno přibližně 1500 změn vztahujících se k úpravě terminologie, viz příklad níže.

3 Sjednocení používání latinských a anglických termínů

Následkem probíhajícího vývoje překladu a prováděných aktualizací MKN docházelo také k různému užívání názvů a termínů. Za účelem částečného sjednocení se v nynější aktualizaci nastavily základní pravidla pro použití latinských a jiných cizojazyčných termínů v názvech daných položek. Jedná se o tyto podmínky použití:

- latinské a anglické termíny jsou nyní uvedeny v hranaté závorce
- počeštěné termíny pocházející z latiny jsou nyní uvedeny v kulaté závorce
- rovnocenná synonyma jsou oddělena pomlčkou

V rámci tohoto sjednocení používání termínů v názvech položek bylo provedeno celkem 668 změn, viz příklad níže.

Provedené změny v Abecedním seznamu MKN-10 s platností od 1. 1. 2018

Změny provedené v Abecedním seznamu paralelně navazují na úpravy Tabelární části, dále obsahují aktualizace provedené ze strany WHO a také drobné textové opravy. Z celého obsahu je pozměněno 6 % řádků, které však ve výsledku činí přes 3,5 tisíce změn. Jednou z nejrozsáhlejších změn bylo přidání hesla Stavby vzniklé v perinatálním období, které obsahovalo 1860 nových řádků.

Provedené změny v Instrukční příručce MKN-10 s platností od 1. 1. 2018

Značných změn doznala rovněž Instrukční příručka, kde na rozsáhlé změny schválené WHO navázala v českém vydání

velká pravopisná, stylistická a terminologická revize. K výrazným změnám došlo v užívané terminologii kódování mortality, např.:

<i>Vyvolávající příčina</i>	»	<i>Výchozí bod</i>
<i>Přímý důsledek</i>	»	<i>Zjevná příčina</i>
<i>Pravidla pro výběr předchozí příčiny</i>	»	<i>Nalezení výchozího bodu</i>
<i>Pravidlo 1</i>	»	<i>Krok SP4</i>
<i>Pravidlo C. Vazba</i>	»	<i>Krok M1 – Zvláštní pokyny</i>
<i>Povaha poranění</i>	»	<i>Hlavní poranění</i>

Plánované aktualizace a změny v českém překladu MKN-10

V rámci unifikace terminologie je jednou z plánovaných aktivit další rozsáhlejší kultivace Abecedního seznamu, která bude následně publikována pouze v elektronické podobě. Kultivace by měla řešit další sjednocování terminologie, doplnění synonym a především chybějících termínů.

Změn se v roce 2018 dočká také interaktivní prezentace (browser) klasifikace, který je nyní dostupný na adrese <https://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>. Cílem je zvýšit interaktivitu, napojit další zdroje (pravidla a doplňující seznamy z Instrukční příručky, pravidla z národních metodik) a zjednodušit a zefektivnit možnosti vyhledávání tak, aby se z uvedeného portálu stal nástroj pro běžné použití kodéry v klinické praxi.

Do závěrečné fáze už dospěly i přípravy MKN-11, která bude v letošním roce na úrovni WHO oficiálně schválena. Poté se v ČR zahájí proces překladu a implementace, který odhadujeme přibližně na pět let. Během něj by měla být připravena česká verze, ale také upraveny navazující mechanismy pro ukládání a sběry dat, například metodiky vykazování dat plátcům péče a pro statistické účely.

Kontakt:

Petra Prcezcková

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Univerzita Palackého v Olomouci

Dalibor Slovák

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
1. LF UK

Miroslav Zvolský

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
1. LF UK